

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Київська обласна військова
адміністрація**

**Міністерство соціальної
політики України**

**Міністерство охорони здоров'я
(до відома)**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

*(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)*

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

На підставі статей 1, 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» під час виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, працівниками Секретаріату Уповноваженого виявлено порушення прав людини у діяльності державного некомерційного підприємства «Всеукраїнський лікувально-реабілітаційний центр «Циблі»» (далі – Заклад, Центр).

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з
прав людини
№7499.2/25/53 від 09.05.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 09.05.2025 17:33
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Усупереч наведеним вимогам законодавства під час відвідування Центру групою НПМ 06.03.2025 виявлено порушення прав людини та суттєві недоліки у діяльності закладу, що потребує вжиття невідкладних заходів реагування щодо усунення виявлених порушень та недоліків, причин та умов, що їм сприяють, притягнення винних осіб до відповідальності. Детальний опис виявлених порушень наведено у звіті (додається).

Відповідно до рішення Ради оборони Харківської області від 25.04.2024 (протокол № 13) та вимог постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2023 № 546 «Про тимчасове переміщення (евакуацію) дітей та осіб, які проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування, та їх повернення», а також листа Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 04.06.2024 № 25/22930/2-24, у зв'язку із загостренням безпекової ситуації в Харківській області внаслідок збройної агресії проти України, МОЗ звернулося до Закладу з проханням прийняти на перебування терміном до шести місяців підопічних інтернатних закладів Харківської області, які мають стійкі інтелектуальні та/або психічні порушення, та за станом здоров'я потребують стороннього догляду.

У підсумку, з 30.05.2024 до Центру госпіталізовано 168 підопічних з комунальних установ Харківської області, а саме з комунальної установи «Богодухівський дитячий будинок-інтернат» та комунальної установи «Малиженський психоневрологічний інтернат».

Госпіталізація підопічних відбулася відповідно до вимог Порядку направлення пацієнтів до закладів охорони здоров'я та фізичних осіб-підприємців, які в установленому законом порядку одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики та надають медичну допомогу відповідного виду, затвердженого наказом МОЗ від 28.12.2020 № 586.

Зазначене свідчить про те, що підопічні комунальної установи «Богодухівський дитячий будинок-інтернат» та комунальної установи «Малиженський психоневрологічний інтернат», які госпіталізовані до Центру, є його пацієнтами та отримують послуги з медичної реабілітації. Водночас, відповідно до рішення Ради оборони Харківської області від 25.04.2024 (протокол № 13), постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2023 № 546, а також листа МОЗ від 04.06.2024 № 25/22930/2-24, їх госпіталізація до Центру передбачалася на термін до шести місяців, отже перебування цих осіб у Центрі мало б бути тимчасовим.

Групою НПМ виявлено порушення норм площі на одного пацієнта у палаті (не менше ніж 6 м²), що передбачено вимогами Державних будівельних норм України (далі – ДБН) В.2.2-10-2001 «Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я».

Крім того, підвальне приміщення Закладу, що облаштоване як укриття, не відповідає вимогам щодо наявності вентиляції, доступності для маломобільних осіб та оснащення необхідними засобами безпеки, передбаченим Державним стандартом стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування, затвердженим наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, абзацом другим підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, а також вимогами наказу МВС України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту».

У разі оголошення сигналу «Повітряна тривога» пацієнти продовжують перебувати у палатах. Крім того, укриття не повною мірою відповідає вимогам доступності для осіб, які відносяться до маломобільних груп населення, через наявність бар'єрів на шляху руху пацієнтів (ями, високі пороги та круті сходи).

Також, встановлено порушення Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС) від 15.01.2018 № 25 та ДСТУ 4297-2004 «Технічне обслуговування вогнегасників. Загальні технічні вимоги», а саме: у коридорах відділень, на сходах загального користування розміщені вогнегасники, термін експлуатації яких завершився.

Крім того, у відділенні, де розміщені пацієнти психоневрологічного профілю, виявлено вогнегасник, до якого відсутній безпосередній доступ через його неналежне розташування.

У більшості будівель Закладу відсутня пожежна сигналізація, що є порушенням Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом МВС України від 30.12.2014 № 1417.

У Закладі не забезпечені умови для вільного пересування маломобільних осіб: відсутні пандуси, підйомники, поручні тощо порушені вимоги ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення», зокрема:

міжповерхові сходи не пристосовані для використання маломобільними особами чи користувачами крісел колісних через їх невідповідний кут нахилу;

у санітарно-гігієнічних приміщеннях не встановлено поручні або інші пристосування;

верхня і нижня сходинки в Закладі не промарковані та не контрастують у відношенні до інших сходинок сходового маршруту і до горизонтальних площадок сходового маршруту.

Крім того, в частині палат Закладу не дотримуються вимоги основних положень ДБН В.2.2-10:2022 «Заклади охорони здоров'я. Основні положення», зокрема, пункту 8.3.2.7: недостатнє забезпечення твердим інвентарем, відсутність у відділеннях приліжкових тумб, стільців, шаф для зберігання речей.

Принагідно зазначаю, що Міністерством соціальної політики України розроблено та затверджено наказом від 17.08.2018 № 1173 Порядок використання

сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів.

Однак, під час спілкування з підопічними з числа внутрішньо переміщених осіб, встановлено, що багато підопічних Закладу не мають можливості розпоряджатися коштами своїх карткових рахунків. Зазначена ситуація склалася в результаті бездіяльності адміністрації комунальної установи Богодухівського дитячого будинку-інтернату та комунальної установи Малиженського психоневрологічного інтернату, адже після оформлення карток для отримання вищезазначених нарахувань адміністрацією зазначених закладів не було передано картки своїм підопічним. Таким чином підопічні зазначених установ близько 10 місяців не мають змоги використовувати власні кошти.

Окрім того, при спілкуванні з групою НПМ пацієнти Закладу повідомили, що вони, через встановлене обмеження на вільне пересування територією Закладу, не можуть вільно задовольняти свої релігійні потреби, а саме відвідувати капличку. Зазначене порушує право людини та громадянина на свободу думки, совісті і релігії, встановлене статтею 35 Конституції України.

Варто звернути увагу на те, що у палатах, де проживає більше ніж одна особа, відсутні ширми або інші засоби, необхідні для забезпечення приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур. Це не лише унеможлиблює дотримання приватності підопічних, а й перешкоджає формуванню позитивного терапевтичного середовища, що суперечить пункту 34 стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню «Поміщення особи до психіатричного лікувального закладу без її на те згоди» (CPT/Inf(98)12-part).

Також, групою НПМ було виявлено, що одяг та взуття пацієнтів неперсоналізовані, що не сприяє зміцненню почуття самотності особистості та особистої гідності підопічних.

Зауважу, що відповідно до пункту 4 розділу II Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом МОЗ від 16.12.2003 № 584, у приміщеннях, де зберігаються лікарські засоби, слід підтримувати температуру та вологість повітря, які відповідають вимогам інструкції для медичного застосування лікарського засобу, однак частина наявних у закладі лікарських засобів зберігаються на постах медичних сестер без контролю температури та рівня вологості в шафах.

Також, під час відвідування виявлені лікарські засоби з терміном придатності, що минув, застосування яких може нести загрозу здоров'ю підопічних.

Звертаю увагу, що підопічних комунальної установи Богодухівський дитячий будинок-інтернат та комунальної установи Малиженський психоневрологічний інтернат переміщено до державного некомерційного підприємства «Всеукраїнський лікувально-реабілітаційний центр «Циблі»» терміном до 6 місяців, з травня 2024 року до грудня 2024 року. Однак станом на березень 2025 року підопічні продовжують перебувати у Центрі, водночас Заклад не передбачає можливості надання належного догляду за підопічними через відсутність відповідного фахового персоналу. Крім того, це може призводити до суттєвого навантаження на Центр і негативно впливати на виконання ним основної функції, що, своєю чергою, позначається на інших пацієнтах.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до пункту 5 частини другої статті 11 Закону України «Про соціальні послуги», підпункту 3 пункту 5 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 423, Міністерство соціальної політики України здійснює державний контроль за додержанням вимог Закону України «Про соціальні послуги», вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, а також контролює діяльність відповідних структурних підрозділів місцевих держадміністрацій;

відповідно до пункту 10 частини першої статті 13, пункту 9 частини першої статті 16, статті 23 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», а також частини третьої статті 13 Закону України «Про соціальні послуги» до відання обласних державних адміністрацій належить вирішення питань охорони прав, свобод і законних інтересів громадян на відповідній території, реалізація державної політики та здійснення заходів для забезпечення соціального захисту осіб, а також здійснення контролю за додержанням вимог законодавства;

відповідно до статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» військові адміністрації на відповідній території здійснюють повноваження, зокрема із: управління закладами освіти, установами освіти, закладами охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, надавачами соціальних послуг, які належать територіальним громадам або передані їм, молодіжними, підлітковими закладами за місцем проживання; організації їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; організації надання ними послуг, у тому числі соціальних.

Керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та невідкладно вжити заходів реагування з метою усунення виявлених порушень, здійснити заходи, спрямовані на забезпечення захисту законних прав та інтересів пацієнтів, що перебувають у Центрі.

2. Про результати розгляду подання та вжиті заходи повідомити мене у місячний строк.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльність Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додатки: звіт за результатами відвідування НПМ державного некомерційного підприємства «Всеукраїнський лікувально-реабілітаційний центр «Циблі»» на 15 арк. в 1 прим.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Владислав Луференко 097 697 98 12

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з
прав людини
№7499.2/25/53 від 09.05.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 09.05.2025 17:33
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400